

خاکه

دورنمایی از دایرة المعارف امامیه هند

بخش اول: تمهید! تشیع در هند و گسترش آن

هند قدیم (قبل از تقسیم) در زمانه خلافت ظاهری حضرت امیر مومنان با تشیع آشنا شده بود، اما نفوذ شیعیست در این کشور موقعی صورت گرفت که سلطان محمود غزنوی (در سال ۵۸۲۲ ق برابر با ۹۹۲ میلادی الی ۱۰۳۰ م) فتوحاتی را در این سرزمین انجام داد و در سایه این فتوحات ورود مسلمانان بالاخص شیعیان بر این مرزوبوم و سکنی گزیدن آنان و اولادشان موجب تا آنها این خاک را وطن خود قرار دهند. گفته می شود که اصل سلطان محمود به انوشیروان برمی گردد بنا بر این ریشه آن به مادر نوامان معصوم یعنی به بی بی شهر بانو پیوند می خورد، گرچه دلیل موثقی مبنی بر شیعه بودن خودوی در دست نیست. افرادی که همراه او به این سرزمین وارد شدند بین شان سادات علوی و فاطمی نیز بودند لذا شیعه بودن بخشی از این افراد مورد شک نمی باشد.

شوهر خواهر سلطان محمود بنام سالار ساهو (داؤد) غازی و پسرش (پسر خواهر محمود) مسعود غازی بر بخشی از این سرزمین زمام حکومت را هم در دست گرفتند، ایشان از نسل جناب محمد حنقیه سید علوی بودند. در همان زمان نجم الملک نواب سید نجم الدین (سر سلسله سادات نقوی جائس و نصیر آبادو...) از سبزوآر آمدند و سرزمین جائس را آباد کردند و سید عبدا... زربخش (سر سلسله سادات زید پور) از قم جا جرم وارد هند شدند و منطقه زید پور را آباد نمودند که فرزندان شان در هان جا و بعد ها در مناطق دیگر کشور آباد گردیدند، از این به بعد مهاجرت سادات به این مرز و بوم ادامه پیدا کرد. در میان این مهاجرین سادات موسوی کنتور از نیشاپور نیز بوضوح دیده می شود. بعد از چندین قرن در سال ۱۳۲۰ م سید شرف الدین بلبل شاه (سید کاظمی) وارد کشمیر شد و راجه محلی بنام "رینجن" که مذهب بودایی داشت، به اسلام گروید. سپس در سال ۱۳۲۳ م یک شاهزاده ایرانی بقصد تجارت وارد کنتور هند شد و در سال ۱۳۷۲ بنام میرزا شمس الدین اعلان پادشاهی نمود و در واقع یک امپراطوری را بنیان نهاد، در همین دوران حکومت امیر کبیر سید علی همدانی (صاحب الموده القریبی) همراه هفتصد سادات به کشمیر آمدند که از این جهت / تشیع در منطقه کشمیر به بالندگی چشمگیری رسید. خلاصه در آن موقع و پیش از آن و بعد از آن در دیگر مناطق کنتور همواره شیعیان سادات و غیر سادات مهاجرت نموده و سکنی می گزیدند و تعدادشان بحدی رسید که حاکمان علمانی که بناء حکومت شان برد شمنی شیعه استوار بود، احساس خطر نموده و در واقع شیعه، بعنوان خاری در چشم شان محسوب شده بود. لذا فیروز شاه در بیان فتوحات

خود چنين می نویسد:

”شیعیان که به آنها را فضی گفته می شود۔۔۔

با این سرکوب در سطح دولتی و عداوت و شیعۀ کشی، مذهب تشیع و جامعۀ شیعی هنوز هم پا برجا است و هیچگاه نه زوالی به آن رخ داده و نه سرذلت را پیش دیگران فرو نهاده است۔ بعد از برهه ای از زمان در قسمت جنوب هند حکومت شیعی قائم شد که در سایه این دوستان، شیعه توانسته به مذهب و ملت خود خدمتی ارزنده ارائه دهد و علوم و معارف و شعر و ادب خود را جان تازه ای هدیه کند۔

در شمال هند مغولها زمام حکومت را بدست گرفتند اما در همان اوائل، همایون بدست شیر شاه سوری شکستی را متحمل گردید و از کنتور اخراج شد که البته باز یابی دوباره حکومت مغول مرهون کمک شاه طهماسب صفوی از ایران بوده است که در سایه چنين کمک مغولها توانستند به حکومت خود استحکام بیشتری ببخشند۔ از طرف دیگر بسبب همین کمک، علماء و زعماء و ارباب پنهان و ايراني و عراق به هند مهاجرت کنند و این سرزمین را وطن خود قرار دهند، تا جائیکه آنها در حکومت نیز دارای پستی شدند و به دربار پادشاهی راه یا بند۔ بین ”نورتین“ اکبر اعظم اکثریت شیعه بودند که این جزو رق زرین۔

تاریخ آنها است۔

بعد از این نیز در دولت مغولها تعداد شیعیان چشمگیر بود۔ از جمله آنها ایالت بنگال و اوده بود تحت سلطه حاکمان شیعه یا حداقل نائب السلطنت شیعه قرار گرفتند که کم کم به یک دولت مستقل تبدیل شدند که تا پایه ریزی حکومت بریطانیه یا برجا بودند۔ ناگفته نماند حکومت های که زیر سلطه بریطانیه قرار داشتند دو سوم از آنان مسلمان بودند و بین مسلمانها نیز دو سوم شیعه بودند۔ حتی اگر یکی از سرکرده گان دوستان غیر شیعه بود باز بیشترین پست های فهمی از آن بدست شیعیان بود۔

توجه داشته باشید که در اواخر حکومت مغول، حکومت ایالتی اوده زیر سلطه یک خانوادۀ شیعه قرار گرفت و بعدها حیثیت استقلالی یافت، در همین حکومت اولین فقیه و مجتهد شیعه هند حضرت غفرانماب (م ۱۲۳۵ هـ / ق ۱۸۲۰ م) ظهور کرد که با مجاهدتها و قلم خستگی نا پذیر خود از یک طرف نهضت اصلاحی و تبلیغی به جامعۀ شیعی راه اندازی و طرف دیگر علوم اسلامی را حیات تازه ای بخشید که در سائۀ چنين خدمات جامعۀ شیعی توانست از لحاظ علمی پیشرفت چشمگیری داشته باشد و می توان گفت که امروزه کلیه علماء شبه قاره هند به نوعی شاگردان مکتب آن عالم ربانی محسوب می شوند۔

حکومت شیعه اوده اسم خود را در سرپرستی علوم و فنون آن دیا در تاریخ به ثبت رساند

پشتیبانی این حکومت موجب شد تا میراث گرانبهای علمی که اندوخته پیشینیان بود، از استحکام بیشتری برخوردار شود. با اینکه آثار علمی در آن زمان از اهمیت خاصی برخوردارند اما مع الاسف بسیاری از آنها به مرحله طباعت نرسیدند، در نتیجه سهم غالب از این آثار طعمه قدر ناشناسی و به مرور تلف شد.

در میدان سیاست نیز خدمات شیعیان ارزنده بود. علاوه بر سیاست در میدان فرهنگ و عمران و علوم و فنون و شعرو... خلاصه در مجلات گوناگون شیعیان هندوستان کارهای درخور توجه به صفحه های تاریخ ثبت کرده اند.

با این همه تا بحال یک مجموعه تحقیقی بصورت دایرة المعارف که حاوی همه مطالب در این زمینه باشد، گردآوری نشده است لذا به همین علت بزودی این پروژه لم زیر سرپرستی نماینده ولی امر مسلمین و رهبر معظم یعنی حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای مهدی مهدوی پور آغاز خواهد شد.

پیدا است که این کار در نوعیت خودی نظیر بوده و با توجه به وسعت کار، از بلوغ نظری، متانت و دقت کافی برخوردار است. لذا از عهده یک فرد یا چند افراد خارج بوده بلکه لازم است تمامی افراد ملت در این زمینه با ما همکاری کنند تا نتیجه کار آنگونه که شایسته ملت جعفری است، نمایان گردد.

این مجموعه دستاویزی مهم مربوط به شیعیان هندوستان خواهد بود که همراه با عکسها منعکس کننده جامعه شیعی و خدمات شایسته آنها در زمینه های مختلف خواهد بود.

بخش دوم: شخصیتها

مشمول بر سرگذشت علماء، فقها، خطباء دانشوران، شعراء، ادباء محققین، مخترعین، ارباب فن، صنعت گران، زمامداران، رؤساء، سرکردگان و افراد حائز اهمیت و درخور ذکر و همین خدمات آنان در زمینه های مختلف.

بخش سوم

این بخش مشتمل بر شعب مختلف زندگی از قبیل تهذیب و تمدن شیعه مثلاً درباره عزاداری، تبرکات عزاء، مجالس، محافل، مقاصد، مسالمة شب بیداری و... هم از لحاظ فردی و هم اجتماعی.

بخش چهارم

آثار فرهنگی شیعه

این بخش منعکس کننده افکار و آثار فرهنگ و تمدن شیعه است

بخش پنجم

عمرانيات (مؤسسه ها و انجمن ها و آبادي هاي شيعه)

گروه تحقيق و تدوين

زير سرپرستي: حجة الاسلام والمسلمين آقاي مهدي مهدي پور دام ظلّه الشريف نماينده

ولي امر مسلمين جهان زير نظر

حجة الاسلام والمسلمين پرفسور دكتور علي محمد نقوي علي گڑھ

زير ادارت

۱- سيد محمد رضا عابد رضوي (م.ر. عابد)

۲- سيد مصطفى حسين نقوي اسيف جائسي

کارکنان:

۱- دو نفر مسلط بر زبان عربي

۲- دو نفر مسلط بر زبان فارسي

۳- دو نفر مسلط بر زبان اردو

۴- يك نفر مسلط بر زبان انگليسي

۵- يك نفر مسلط بر زبان هندی

۶- دو افراد دارای مهارت كمپيوتري

۷- دو نفر از وپراستار

۸- دو نفر گردآورندگان معلومات

۹- يك نفر بعنوان طراح كمپيوتر

۱۰- يك خادم

(بطور مجموعی ۱۸ نفر در اين نهضت ايفاء نقش می کنند)